

УДК 159.98:[615.862:636.7]:616-035.2](045)
DOI 10.31499/2618-0715.2(17).2026.361105

ОСНОВНІ ФОРМИ КАНІСТЕРАПІЇ ТА МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОТИПОКАЗАННЯ ДО ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

Левченко Наталія, докторка педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-5479-1907

E-mail: n.levchenkod@gmail.com

У статті досліджено каністерапію як інноваційний міждисциплінарний метод психосоціальної підтримки та реабілітації, що ґрунтується на цілеспрямованій взаємодії людини зі спеціально підготовленими собаками. Проаналізовано наукові підходи до визначення сутності каністерапії, узагальнено сучасні трактування цього поняття у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях, а також окреслено її місце і значення у психології, медицині, соціальній роботі та освіті.

Висвітлено діяльність міжнародних і національних організацій у сфері терапії за участю тварин, зокрема їх роль у розробленні стандартів, підготовці фахівців та популяризації вищезазначеного методу як ефективного інструменту допомоги різним категоріям населення. Проаналізовано правові засади визначення каністерапії та особливості її впровадження в Україні.

У статті визначено основні форми каністерапії (пасивну, активну та навчальну), а також індивідуальні й групові формати її реалізації. Охарактеризовано особливості їх застосування залежно від мети терапії, віку та психофізіологічних характеристик клієнтів. Окреслено ключові напрями впровадження методу каністерапії у роботі з різними категоріями: дітьми з особливими освітніми потребами, людьми з інвалідністю та похилого віку, а також особами, які зазнали травматичних подій або мають психоемоційні порушення.

Виокремлено медико-психологічні протипоказання до застосування каністерапії. Обґрунтовано необхідність їх урахування під час планування та реалізації терапевтичних програм з метою забезпечення безпечної та ефективною взаємодії клієнта й тварини. Наголошено на важливості попередньої діагностики стану отримувача послуг, міждисциплінарної співпраці фахівців та дотримання етичних норм у процесі надання допомоги.

Ключові слова: каністерапія; анімалотерапія; психосоціальна реабілітація; собака-терапевт; форми каністерапії; медико-психологічні протипоказання; соціальна робота; психічне здоров'я; реабілітація; інклюзія.

KEY FORMS OF CANISTHERAPY AND MEDICAL-PSYCHOLOGICAL CONTRAINDICATIONS TO ITS APPLICATION

Levchenko Nataliia, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-5479-1907

E-mail: n.levchenkod@gmail.com

The article examines canistherapy as an innovative interdisciplinary method of psychosocial support and rehabilitation based on the purposeful interaction between humans and specially trained dogs. Scientific approaches to defining the essence of canistherapy are analyzed, and contemporary interpretations of this concept in both national and foreign studies are generalized. Its place and significance in psychology, medicine, social work, and education are also outlined.

The activities of international and national organizations in the field of animal-assisted therapy are highlighted, particularly their role in developing standards, training specialists, and promoting canistherapy as an effective tool for supporting various population groups. The study also analyzes regulatory and legal approaches to defining canistherapy and the specifics of its implementation in Ukraine.

The article identifies the main forms of canistherapy, including passive, active, and educational forms, as well as individual and group formats of its implementation. The specific features of its application depending on therapeutic goals, as well as the age and individual characteristics of clients, are described. Key areas of canistherapy application in work with different target groups are outlined, including children with special educational needs, persons with disabilities, the elderly, and individuals who have experienced traumatic events or have psycho-emotional disorders.

Medico-psychological contraindications to the use of canistherapy are identified. The necessity of taking these contraindications into account at the stage of planning and implementing therapeutic programs is substantiated in order to ensure safe and effective interaction between the client and the animal. The importance of preliminary client assessment, interdisciplinary cooperation among specialists, and adherence to ethical standards in the provision of support is emphasized.

Keywords: *canistherapy; animal-assisted therapy; psychosocial rehabilitation; therapy dog; forms of canistherapy; medical and psychological contraindications; social work; mental health; rehabilitation; inclusion.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку системи соціальних, медичних і психолого-педагогічних послуг зростає інтерес до впровадження інноваційних та міждисциплінарних підходів у сфері реабілітації та підтримки різних категорій населення. Одним із таких напрямів є каністерапія – метод терапевтичного впливу за участю спеціально підготовлених собак, який активно застосовують у психології, медицині, соціальній роботі та освіті. Цей вид терапії демонструє значний потенціал у поліпшенні психоемоційного стану, розвитку соціальних навичок, нівелюванні рівня тривожності та стресу, а також у фізичному відновленні осіб із різними порушеннями розвитку та здоров'я. Цей метод знаходить практичне застосування у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, людьми з інвалідністю, особами похилого віку та у сфері психічного здоров'я.

Однак постає потреба у ґрунтовнішому теоретичному осмисленні форм каністерапії та чіткому визначенні медико-психологічних обмежень щодо її застосування. Це дасть змогу підвищити рівень організації відповідних програм і гарантувати безпеку всім учасникам терапевтичного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснивши аналіз наукових джерел, з'ясовано, що М. Ячнюк, О. Зендик, Л. Гуліна, Є. Ячнюк вважають метою «анімотерапії – поліпшення соціальних, емоційних, когнітивних функцій пацієнта» [9], Л. Захаренко зазначає, що «каністерапія може бути правильною і неправильною, зокрема: перша – використання спеціально навчених тварин, друга – взаємодія з тваринами у домашніх умовах» [1]. Л. Клевака розглядає каністерапію як метод позитивного психосоціального і фізіореабілітаційного впливу на людей, які цього потребують, за допомогою спеціально керованих і навчених собак [4]. М. Бетлахова, П. Углір, З. Кухаржова у своїй праці розглядають каністерапію як підтримувальну терапію для поліпшення психосоціального здоров'я клієнтів із психічними, сенсорними та фізичними порушеннями, епілепсією, що застосовується в логопедії, психології, психіатрії та геріатрії [15].

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

Метою статті є виокремлення основних форм каністерапії та медико-психологічні протипоказання до її застосування.

Виклад основного матеріалу. На міжнародному рівні діє Міжнародна асоціація організацій взаємодії людини та тварини (ІАНАІО), що опікується практичною діяльністю, дослідженнями та освітою в галузі анімалотерапії, а також підготовкою тварин-помічників. До її складу входять понад 100 багатопрофільних організацій та професійних об'єднань. Головна місія асоціації полягає у забезпеченні міжнародного лідерства у розвитку сфери взаємодії людини та тварини. Пріоритетними цілями визначено: сприяння новим дослідженням та розбудові освітньо-практичного складника; створення платформи для обміну ідеями та інформацією; налагодження співпраці; консультування політиків та осіб, які ухвалюють рішення на національному й міжнародному рівнях [13].

В Україні з 2018 р. діє громадська організація «Всеукраїнська асоціація каністерапевтів», яка опікується розвитком реабілітації за участю собак, впровадженням методів каністерапії, навчанням фахівців та сертифікацією собак-терапевтів. Основними напрямками діяльності ГО є реабілітація, психологічна допомога та соціалізація дітей і дорослих за допомогою навчених собак [12].

У проєкті Закону України «Про терапію за допомогою тварин (зоотерапію)» (2019) визначено, що каністерапія – «це спеціальна методика психокорекції та психосоціальної підтримки, що ґрунтується на спілкуванні з собаками», а «фахівець із дипломом державного зразка, що підтверджує його кінологічний рівень знань, – це кінолог-каністерапевт» [6].

У статті 9 «Каністерапія» зазначеного законопроєкту [3] додатково вказано, що «каністерапія – це терапія за допомогою спеціально відібраних та навчених собак для формування або відновлення фізичного чи психічного здоров'я людей» [6].

Науковці М. Ячнюк, О. Зендик, Л. Гуліна та Є. Ячноук вважають, що каністерапія – це «різновид терапії з тваринами, метод лікування та реабілітації з використанням спеціально відібраних, керованих і навчених собак» [9].

І. Чамлай зазначає, що каністерапія – «один із найпоширеніших видів анімалотерапії, що може стати одним із найефективніших методів соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців із посттравматичним стресовим розладом» [7]. Л. Клевака наголошує, що «каністерапія сприяє нормалізації психічного і фізичного стану людини, допомагає в кризовій ситуації, заспокоює і розслабляє, нівелює почуття самотності, допомагає в процесі соціалізації та формуванні соціальної комунікації» [4].

Провідний кінолог Київського центру каністерапії «InNikos» М. Прокопенко зазначає, що «найпопулярнішим методом психологічної реабілітації є каністерапія, яка допомагає подолати стрес і депресію, сприяє розвитку емпатії, формуванню здатності до самостійного ухвалення рішень та вдосконаленню соціальних навичок» [5].

У процесі роботи каністерапії задіяна команда з трьох суб'єктів: фахівець у галузі фізичного або психічного здоров'я, кінолог-каністерапевт та собака-терапевт [6]. Також у проєкті Закону виділено чотири види каністерапії, зокрема:

- собаки-візитери, які своєю присутністю та діяльністю стимулюють психологічний чи фізичний розвиток особистості та підвищення рівня соціалізації;
- собаки-помічники (поводир) – спеціально підготовлені та навчені собаки для допомоги незрячим чи слабозорим, глухим чи особам із порушенням слуху, людям з інвалідністю та пацієнтам із різними захворюваннями, за яких собаки можуть попереджати ускладнення чи полегшувати стани;
- абілітація – застосування спеціально підготовлених собак у цільових навчальних програмах різних рівнів та напрямів;

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

– реабілітація – використання спеціально підготовлених та навчених собак у реабілітаційній терапії для відновлення психічного чи фізичного здоров'я [6].

Однією з вимог до проведення каністерапії є наявність у тварини: сертифіката про право на здійснення заходів, пов'язаних із зоотерапією, на території України; ветеринарного паспорта та мікрочіпа; індивідуального реєстраційного номера та візуальної відзнаки, яка підтверджує, що тварина задіяна в зоотерапії [6].

Практики вважають, що каністерапія є доцільною для: дітей з аутизмом, порушенням мовлення; осіб із церебральним паралічем, інсультом, травмами; осіб із депресією, тривожними розладами; людей похилого віку; дітей, які пережили травму або насильство. Також науковці та практики наголошують, що каністерапія сприяє: зниженню тривожності, стресу й страху; поліпшенню настрою та підвищенню рівня ендорфінів; підвищенню самооцінки та впевненості в собі; зменшенні симптомів депресії та ПТСР; стимулюванні рухової активності; розвитку дрібної моторики дітей; формуванню комунікативних навичок; полегшенню встановлення контакту з іншими людьми; покращенні уваги, пам'яті та концентрації; розвитку мовлення [2].

Однак не всі собаки можуть бути собаками-терапевтами: до такої місії найбільше підходять породи з врівноваженим та лагідним характером – лабрадори, золотисті ретривери, пуделі, коллі. Такі собаки мають пройти спеціальне навчання, тестування, ветеринарний огляд та соціалізацію [2].

До основних форм каністерапії належать: пасивна (клієнт/пацієнт спостерігає за собакою-терапевтом поряд або слухає його поруч), активна (тактильний контакт, погладження, ігри та виконання команд), навчальна (спрямована на розвиток мовлення, логіки та комунікації) [2].

У 2023 році розпочав роботу проєкт за підтримки благодійного фонду «Royal Canin Foundation» (Франція) зі створення центрів каністерапії, який об'єднав досвідчених фахівців: кінологів, психологів, спеціально підготовлених собак та всіх охочих і небайдужих людей, які прагнуть допомогти особам, котрі зазнали тяжких наслідків війни. Перший осередок був створений у м. Києві – центр каністерапії «INNİKOS» на базі школи тренування собак «InNikos Club». Другий центр був відкритий у м. Рівне 2024 р. – «DOCADOG». У 2025 р. м. Миргород – центр каністерапії «АЛЬФА-ЗГРАЯ» та м. Чернівці – Чернівецький центр каністерапії. Основними клієнтами цих закладів є особи з травматичним досвідом та порушеннями психоемоційного стану. Пріоритетними формами роботи в центрах визначено індивідуальні та групові [10].

Експертка у галузі каністерапії, кінолог Менді ван Лаар (Нідерланди), зазначає, що «собака-терапевт – це не постійний супутник, а партнер, що надає підтримку за конкретним запитом; це не співмешканець, а скоріше форма терапії, до якої можна звертатися за потреби; це свого роду психологічна консультація, під час якої особа отримує допомогу...» [11]. Також фахівчиня виокремлює найбільш придатні породи собак – ретриверів та лабрадорів, які є доброзичливими й адаптованими до взаємодії з різними категоріями людей [11].

Міжнародною асоціацією розроблено мінімальні стандарти для досліджень (служби з догляду за тваринами; взаємодія людини з твариною; зв'язок між людиною та твариною) [14], завдяки яким: забезпечується етичні гарантії для людей і тварин; підвищується якість, прозорість та відтворюваність досліджень; здійснюється міждисциплінарна співпраця; забезпечуються спільна практика, освіта та розроблення політики; поліпшується доступ до фінансування та актуальність стратегічних рішень [14].

Взаємодія людини з твариною, попри її позитивний вплив, може супроводжуватися певними ризиками, зумовленими як фізичним станом клієнта, так і його психоемоційними особливостями. Зокрема, до медико-психологічних протипоказань належать: гострі інфекційні захворювання; алергія на шерсть або слину собак; бронхіальна астма; гострі психічні стани; важкі форми інтелектуальних порушень;

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

панічний страх собак (кінофобія) та наявність відкритих ран. Каністерапія не проводиться, якщо клієнт не має мотивації або відмовляється від взаємодії з твариною.

Протипоказання має визначати лікар або психолог перед початком курсу реабілітації. У таких випадках ігнорування застережень може призвести не лише до зниження терапевтичного ефекту, а й до формування негативного досвіду, що суперечить засадничій меті каністерапії.

Системне врахування медико-психологічних протипоказань на всіх етапах організації каністерапії є необхідною передумовою забезпечення її безпеки, доцільності та результативності, а також підвищення рівня довіри до цього методу з боку клієнтів і фахівців.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Проведений аналіз наукових джерел і практичного досвіду засвідчив, що каністерапія є ефективним міждисциплінарним методом, який поєднує можливості психології, медицини, соціальної роботи та педагогіки. Вона сприяє поліпшенню психоемоційного стану, розвитку соціальних і комунікативних навичок, підвищенню рівня адаптації та якості життя різних отримувачів послуг. У процесі дослідження виокремлено основні форми каністерапії, зокрема пасивну, активну та навчальну, а також індивідуальні й групові формати роботи, що дають змогу варіювати зміст і методи впливу залежно від потреб клієнтів. Водночас визначено, що застосування каністерапії має здійснюватися з обов'язковим урахуванням медико-психологічних протипоказань, як-от: алергічних реакцій, гострих інфекційних захворювань, окремих психічних станів, вираженого страху перед тваринами, а також відсутності готовності особи до взаємодії. Ігнорування цих обмежень може знижувати ефективність терапії або створювати ризики для здоров'я учасників процесу. Перспективи подальших наукових досліджень полягають в аналізі світового досвіду та розробленні вітчизняної системи підготовки фахівців із каністерапії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захаренко Л. М. Каністерапія у професійній діяльності психологів структурних підрозділів МВС України у воєнний час. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану*. Харків, 2022. С. 188–190.
2. Каністерапія у відділенні «Центр ментального здоров'я». URL: <https://health.mvs.gov.ua/kyiv/novini/kanisterapiia-u-viddileni-centr-mentalnogo-zdorovia>
3. Косенко С. Ю., Решетніченко О. П., Ніколенко І. В. Ефективність застосування каністерапії для лікування психічних та психологічних розладів у людей. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства, Вип. 211 «Інноваційне, технічне та технологічне забезпечення галузі тваринництва»*. 2021. С. 95-97.
4. Клевака Л. П. Досвід використання каністерапії в діяльності закордонних соціальних працівників. *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Запоріжжя, 9-10 квіт. 2020 р.). Запоріжжя, 2020. С. 33-38.
5. Прокопенко М. Каністерапія як дієвий метод психологічної реабілітації: для кого підходить та як це працює. *ТОП 100*. URL: <https://delo.ua/opinions/kanisterapiya-yak-dijevii-metod-psixologicnoi-reabilitaciyi-dlya-kogo-pidxodit-ta-yak-ce-pracyuje-429272/>
6. Про терапію за допомогою тварин (зоотерапію): проект Закону України від 30.05.2019 № 10350. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH7Z100A?an=332>
7. Чамлай І. Каністерапія як інноваційний метод соціально-психологічної реабілітації. *Психологічний журнал*, 2024. (13), 131–139. DOI: <https://doi.org/10.31499/2617-2100.13.2024.315054>.
8. Чернілевська-Ісайко О. В. Вплив каністерапії на психологічні ресурси саморегуляції і стійкості поліцейських під час повномасштабного вторгнення : дис. ... д-ра філос. : 053 Психологія 05 Соціальні та поведінкові науки. Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова. Одеса, 2025. 200 с.
9. Ячнюк М., Зендик О., Гуліна Л., Ячнюк Є. Використання каністерапії у реабілітаційному лікуванні дітей. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла*

Драгоманова. Серія 15, 2023. (12(172), 198-201. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.12\(172\).39](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.12(172).39)

10. Центри каністерапії. *Офіційний сайт*. URL: <https://canistertherapy.com.ua/>

11. Психологічна реабілітація та каністерапія: коли собака більше, ніж просто улюбленець. *The Page Промо*. 8.04.2024 р. URL: <https://thepage.ua/ua/news/psihologichna-reabilitaciya-i-kanisterapiya-koli-sobaka-bilshe-nizh-prosto-ulyublenec>

12. Українська Асоціація Каністерапії. URL: https://www.facebook.com/UkrainianCanistertherapyAssociation/?locale=uk_UA

13. International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO). URL: <https://iahaio.org/missions-goals/>

14. Minimum standards for research involving people and/or animals in the field of Animal Assisted Services (AAS), Human Animal Interaction (HAI) and/or the Human Animal Bond (HAB). IAHAIO. 2025. URL: https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2026/01/iahaio-research-standards_20260106.pdf

15. M. Betlachová, P. Uhlir, Z. Kuchařová. Canis therapy and its use in rehabilitation. *Rehabil. fyz. Léč.*, 22, 2015, č. 1, s. 14–21. URL: https://www.researchgate.net/publication/281763163_Canis_therapy_and_its_use_in_rehabilitation#fullTextFileContent

REFERENCES

1. Zakharenko L. M. Kanisterapiia u profesiinii diialnosti psykhologiv strukturnykh pidrozdiliv MVS Ukrainy u voiennyi chas [Canistertherapy in the Professional Practice of Psychologists in the Structural Units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine during Wartime]. *Pidhotovka pravookhorontsiv v systemi MVS Ukrainy v umovakh voiennoho stanu*. Kharkiv, 2022. S. 188–190. [in Ukrainian].
2. Kanisterapiia u viddilenni «Tsentr mentalnoho zdorov'ia» [Canistertherapy in the “Mental Health Center” Department]. URL: <https://health.mvs.gov.ua/kyiv/novini/kanisterapiia-u-viddilenni-centr-mentalnogo-zdorovia> [in Ukrainian].
3. Kosenko S. Yu., Reshetnichenko O. P., Nikolenko I. V. Efektyvnist zastosuvannia kanisterapii dlia likuvannia psykhichnykh ta psykhologichnykh rozladiv u liudei [Effectiveness of Canistertherapy in the Treatment of Mental and Psychological Disorders in Humans]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva, Vyp. 211 «Innovatsiine, tekhnichne ta tekhnologichne zabezpechennia haluzi tvarynystva»*. 2021. S. 95–97. [in Ukrainian].
4. Klevaka L. P. Dosvid vykorystannia kanisterapii v diialnosti zakordonnykh sotsialnykh pratsivnykiv [Experience of Using Canistertherapy in the Practice of Foreign Social Workers]. *Suspilstvo i osobystist u suchasnomu komunikatsiinomu dyskursi : materialy II Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (m. Zaporizhzhia, 9–10 kvit. 2020 r.). Zaporizhzhia, 2020. S. 33–38. [in Ukrainian].
5. Prokopenko M. Kanisterapiia yak diievyi metod psykhologichnoi rehabilitatsii: dlia koho pidkhodyt ta yak tse pratsiuie [Canistertherapy as an Effective Method of Psychological Rehabilitation: Who It Benefits and How It Works]. *TOP 100*. URL: <https://delo.ua/opinions/kanisterapiya-yak-dijevii-metod-psixologicnoyi-reabilitaciyi-dlya-kogo-pidxodit-ta-yak-ce-pracyuje-429272/> [in Ukrainian].
6. Pro terapiiu za dopomohoiu tvaryn (zooterapiia) [Animal-Assisted Therapy (Zootherapy)]: proiekt Zakonu Ukrainy vid 30.05.2019 № 10350. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH7ZI00A?an=332> [in Ukrainian].
7. Chamlai, I. (2024). Kanisterapiia yak innovatsiinyi metod sotsialno-psykhologichnoi rehabilitatsii [Canistertherapy as an Innovative Method of Socio-Psychological Rehabilitation]. *Psykhologichnyi zhurnal*, (13), 131–139. DOI: <https://doi.org/10.31499/2617-2100.13.2024.315054>. [in Ukrainian].
8. Chernilevska-Isaiko O. V. Vplyv kanisterapii na psykhologichni resursy samorehuliatsii i stiikosti politseiskykh pid chas povnomasshtabnoho vtorhnnennia [The Impact of Canistertherapy on the Psychological Resources of Self-Regulation and Resilience of Police Officers during the Full-Scale Invasion] : dys. ... d-ra filol. : 053 Psykhologhiia 05 Sotsialni ta povedinkovi nauky. Odes. nats. un-t imeni I. I. Mechnykova. Odesa, 2025. 200 s. [in Ukrainian].
9. Yachniuk, M., Zandyk, O., Hulina, L., & Yachniuk, Ye. (2023). Vykorystannia kanisterapii u rehabilitatsiinomu likuvanni ditei [The Use of Canistertherapy in the Rehabilitation Treatment of Children]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*. Serii 15, (12(172), 198–201. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.12\(172\).39](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.12(172).39) [in Ukrainian].

10. Tsentry kanisterapii [Canistherapy Centers]. Ofitsiinyi sait. URL: <https://canistertherapy.com.ua/> [in Ukrainian].
11. Psykholohichna reabilitatsiia ta kanisterapiia: koly sobaka bilshe, nizh prosto uliublenets [Psychological Rehabilitation and Canistherapy: When a Dog Is More Than Just a Pet]. *The Page Promo*. 8.04.2024 r. URL: <https://thepage.ua/ua/news/psihologichna-reabilitaciya-i-kanisterapiya-koli-sobaka-bilshe-nizh-prosto-ulyublenec> [in Ukrainian].
12. Ukrainska Asotsiatsiia Kanisterapii [Ukrainian Canistherapy Association]. URL: <https://www.facebook.com/UkrainianCanistherapyAssociation/?locale=uk-UA> [in Ukrainian].
13. International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO). URL: <https://iahaio.org/missions-goals/> [in English].
14. Minimum standards for research involving people and/or animals in the field of Animal Assisted Services (AAS), Human Animal Interaction (HAI) and/or the Human Animal Bond (HAB). IAHAIO. 2025. URL: https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2026/01/iahaio-research-standards_20260106.pdf [in English].
15. M. Betlachová, P. Uhlir, Z. Kuchařová. Canis therapy and its use in rehabilitation. *Rehabil. fyz. Lék.*, 22, 2015, č. 1, s. 14–21. URL: https://www.researchgate.net/publication/281763163_Canis_therapy_and_its_use_in_rehabilitation#fullTextFileContent [in English].

Конфлікт інтересів відсутній.

Фінансування. Робота виконана без залучення зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Дані, використані для отримання результатів дослідження зазначені у списку використаних джерел.

Використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки цієї роботи інструменти штучного інтелекту не застосовувалися.

Дата першого надходження статті до видання – 20.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку після рецензування – 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) – 19.05.2026